

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ФІНАНСИ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **05 "Соціальні та поведінкові науки"**
Спеціальність **051 "Економіка"**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **"Економіка підприємства"**

Статус дисципліни **обов'язкова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Завідувач кафедри
фінансів

Ірина ЖУРАВЛЬОВА

Харків
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри фінансів.

Протокол № 1 від 25.08.2022 р.

Розробник:

Юшко Сергій Васильович, к.е.н., доцент.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри –розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Фінанси є складовою частиною практично кожного виду активності, невід'ємною стороною діяльності державних та місцевих органів управління, суб'єктів господарювання реального сектора економіки – юридичних та фізичних осіб, фінансових корпорацій, населення тощо. Фінанси присутні в будь-якому господарському процесі від початку його запровадження і до одержання та використання фінансових ресурсів. Знання у фінансовій сфері потрібні для ухвалення ефективних, зважених та обґрунтованих рішень як пересічними громадянами, так і керівниками та фахівцями підприємств та організацій, державними управліннями. У зв'язку із цим питання ґрунтовного якісного опанування студентами навчальної дисципліни "Фінанси" набуває особливої актуальності.

Навчальна дисципліна "Фінанси" є обов'язковою навчальною дисципліною. Результатом опанування дисципліни є формування предметних, професійних, когнітивних та особистісних компетентностей студентів у сфері фінансів.

Вивчення дисципліни передбачає опанування таких питань, як: предмет фінансової науки, сутність та функції фінансів, фінансова система та фінансова політика держави, податки і податкова система, бюджет і бюджетна система, соціальні позабюджетні фонди, фінанси суб'єктів господарювання, фінансовий менеджмент, страхування та страховий ринок, фінансовий ринок, міжнародні фінанси.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів системи знань із теорії фінансів, засвоєння закономірностей їх функціонування на мезо- макро- і мікрорівнях як теоретичної основи фінансової політики і розвитку фінансової системи.

Завданнями навчальної дисципліни є засвоєння теоретичних основ фінансів, становлення та розвитку фінансової системи, основних напрямів фінансової політики, базових знань щодо податків та оподаткування, формування та використання коштів бюджету і цільових фондів, організації фінансів суб'єктів господарювання та фінансового менеджменту, організації страхування, діяльності фінансового ринку, опанування базовими засадами міжнародних фінансів.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є система економічних відносин у процесі розподілу та перерозподілу ВВП держави.

Предметом навчальної дисципліни є взаємодія ланок фінансової системи держави в процесі формування централізованих та децентралізованих фондів грошових коштів.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	3
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Економічна теорія	Бухгалтерський облік
Мікроекономіка	Виробнича практика
Макроекономіка	Комплексний тренінг
Економіка підприємства	Переддипломна практика

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
1	2
СК 1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях	РН 1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу
	РН 3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки
	РН 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем
	РН 6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності
	РН 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки
	РН 9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави
	РН 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності
	РН 14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку
	РН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків
РН 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів	
СК 4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати	РН 2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя
	РН 3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки
	РН 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки
	РН 8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач
	РН 9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави
	РН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники

1	2
	<p>PH 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки</p> <p>PH 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків</p> <p>PH 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів</p> <p>PH 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення</p>
<p>СК 8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин</p>	<p>PH 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади)</p> <p>PH 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності</p> <p>PH 11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин</p> <p>PH 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники</p> <p>PH 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів</p> <p>PH 24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей</p>
<p>СК 10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів</p>	<p>PH 6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності</p> <p>PH 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності</p> <p>PH 11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин</p> <p>PH 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники</p> <p>PH 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки</p>

1	2
	<p>РН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків</p> <p>РН 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність</p> <p>РН 19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів</p>
<p>СК 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення</p>	<p>РН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади)</p> <p>РН 6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності</p> <p>РН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати</p> <p>РН 14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку</p> <p>РН 15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні</p> <p>РН 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів</p> <p>РН 22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах</p> <p>РН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення</p>
<p>СК 13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності</p>	<p>РН 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем</p> <p>РН 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки</p> <p>РН 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності</p> <p>РН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники</p> <p>РН 22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах</p>
<p>СК 14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми</p>	<p>РН 1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу</p>

1	2
і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків	РН 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем
	РН 11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин
	РН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати
	РН 15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні
	РН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків
	РН 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність
	РН 20. Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами
	РН 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів
	РН 22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах
РН 24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей	

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теорія фінансів та основи державних фінансів

Тема 1. Предмет фінансової науки. Сутність та функції фінансів

1.1. Визначення економічної категорії "фінансова наука". Предмет, методи та складові фінансової науки.

Сутність фінансової науки. Предмет та суб'єкти фінансової науки. Об'єкт дослідження фінансової науки. Призначення та роль фінансової науки. Функції фінансової науки.

1.2. Сутність фінансів як економічної, вартісної, розподільної, історичної категорії.

Поняття фінансів. Історичні етапи становлення та розвитку фінансів. Передумови виникнення фінансів. Фінанси як економічна категорія. Фінанси як розподільча категорія. Фінанси як вартісна категорія. Характерні ознаки та принципи фінансів.

1.3. Фонди фінансових ресурсів.

Фінансові ресурси. Джерела фінансових ресурсів. Централізовані та децентралізовані фонди грошових коштів. Джерела їх формування та напрями використання.

1.4. Функції фінансів.

Прояви функцій фінансів у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу. Сутність розподільної функції фінансів. Первинний розподіл, перерозподіл, вторинний розподіл. Фінансові протиріччя та шляхи їх

подолання. Контрольна функція фінансів, сутність та значення фінансового контролю. Регулятивна, відтворювальна та стимуляційна функції фінансів.

1.5. Фінансове забезпечення відтворювального процесу.

Фінансове забезпечення відтворювального процесу та його форми. Самофінансування. Кредитування. Бюджетне фінансування. Принципи комерційного розрахунку.

Тема 2. Фінансова система та фінансова політика держави

2.1. Сутність і структура фінансової системи.

Поняття фінансової системи. Фінансова система за внутрішньою будовою та організаційною структурою. Сфери та ланки фінансової системи. Міжнародні фінанси. Державні фінанси. Фінанси суб'єктів господарювання. Фінанси домогосподарств. Страхування. Фінансовий ринок. Повноваження і завдання органів управління фінансовою системою

2.2. Фінансова політика та її складові. Завдання та принципи фінансової політики.

Зміст і завдання фінансової політики. Складові фінансової політики. Фінансова стратегія і фінансова тактика. Принципи фінансової політики. Самостійні складові фінансової політики: бюджетна, податкова, грошово-кредитна та митна політика.

2.3. Фінансове планування і прогнозування.

Зміст, мета і завдання фінансового планування та прогнозування. Основні стадії фінансового планування та прогнозування. Види фінансових планів. Методи планування.

2.4. Фінансовий контроль.

Зміст і призначення фінансового контролю. Суб'єкти та об'єкти фінансового контролю. Класифікація видів фінансового контролю. Принципи фінансового контролю.

2.5. Фінансовий механізм.

Сутність фінансового механізму. Складові фінансового механізму. Фінансовий механізм держави і суб'єкта господарювання. Фінансові методи та важелі.

Тема 3. Податки. Податкова система

3.1. Сутність і види податків. Функції податків. Принципи оподаткування.

Історичні аспекти виникнення та розвитку оподаткування. Об'єктивна обумовленість податків, їх суть та економічний зміст. Види податкових платежів. Класифікація податків. Елементи податків та їх характеристика. Принципи оподаткування.

3.2. Податкова система.

Сутність податкової системи. Склад податкової системи України. Підсистема оподаткування юридичних осіб. Підсистема оподаткування фізичних осіб. Загальнодержавні та місцеві податки і збори.

3.3. Податкова політика.

Сутність податкової політики та її загальна характеристика. Стратегічні напрями податкової політики. Порівняльна характеристика податкових систем в економічно розвинутих країнах світу.

3.4. Загальнодержавні податки та порядок їх стягнення.

Податок на прибуток підприємств. Податок на додану вартість. Акцизний податок. Податок на доходи фізичних осіб. Мито. Рентна плата. Екологічний податок. Військовий збір. Об'єкти та суб'єкти оподаткування. Податкові ставки.

3.5. Місцеві податки і збори та порядок їх стягнення.

Податок на майно. Єдиний податок. Збір за місця для паркування транспортних засобів. Туристичний збір. Об'єкти та суб'єкти оподаткування. Податкові ставки.

3.6. Спрощені системи оподаткування.

Умови застосування спрощених систем оподаткування. Спрощена система оподаткування для юридичних осіб. Спрощена система оподаткування для фізичних осіб.

Переваги та недоліки спрощеного оподаткування.

Тема 4. Бюджет. Бюджетна система

4.1. Сутність, призначення і роль бюджету держави.

Сутність бюджету та його функції. Призначення та роль бюджету. Бюджетна політика: сутність та основні завдання. Бюджетний механізм та його складові. Склад бюджетного законодавства. Поняття бюджетної класифікації.

4.2. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування.

Основні підходи до оцінювання можливих станів бюджету. Бюджетний дефіцит та бюджетний профіцит. Методи обліку та показники бюджетного дефіциту. Види бюджетного дефіциту та причини його виникнення. Джерела фінансування бюджетного дефіциту. Особливості затвердження бюджетів із дефіцитом та профіцитом.

4.3. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України.

Основи бюджетного устрою в Україні. Бюджетна система України та її складові. Види бюджетів в Україні. Зведений бюджет. Сутність та стадії бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу та їх повноваження. Загальні засади складання проекту Державного та місцевих бюджетів. Основи виконання бюджету. Звітність про виконання бюджетів.

4.4 Система доходів та видатків бюджету.

Сутність доходів бюджету та їх класифікація. Склад і характеристика доходів Державного та місцевих бюджетів. Економічний зміст та класифікація видатків бюджету. Склад і характеристика видатків Державного та місцевих бюджетів.

4.5. Міжбюджетні трансферти у складі бюджету.

Сутність та причини виникнення фіскальних дисбалансів. Економічна сутність міжбюджетних відносин та мета їх регулювання. Види міжбюджетних трансфертів. Основні засади призначення та порядок надання міжбюджетних трансфертів.

4.6. Стан, структура та динаміка державного та гарантованого державою боргу.

Показники Державного та гарантованого державою боргу. Державний борг в аспекті валют погашення, державний борг за видами відсоткових ставок.

Тема 5. Соціальні позабюджетні фонди

5.1. Загальна характеристика цільових фондів.

Економічна сутність державних цільових фондів. Економічні та соціальні цільові фонди. Склад державних цільових фондів в Україні. Бюджетні та позабюджетні цільові фонди. Цільові фонди органів місцевого самоврядування. Порядок створення та функціонування цільових фондів.

5.2. Пенсійний фонд України.

Система пенсійного страхування в Україні. Правові засади діяльності Пенсійного фонду України. Завдання Пенсійного фонду. Джерела формування коштів Пенсійного фонду. Напрями використання коштів Пенсійного фонду. Перелік осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню.

5.3. Фонд соціального страхування.

Правові засади діяльності Фонду соціального страхування. Завдання Фонду соціального страхування. Джерела формування та напрями витрачання коштів Фонду. Перелік осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню.

5.4. Фонд соціального страхування на випадок безробіття.

Правові засади діяльності Фонду соціального страхування на випадок безробіття. Завдання Фонду соціального страхування на випадок безробіття. Джерела формування та напрями витрачання коштів Фонду. Перелік осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню на випадок безробіття.

5.5. Інші фонди.

Повноваження, порядок формування та використання коштів окремих цільових фондів: Фонду соціального захисту інвалідів, Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву, Державного фонду регіонального розвитку, Державного дорожнього фонду, Резервного фонду, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

5.6. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування як основне джерело формування доходів цільових соціальних фондів.

Призначення єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. База обкладання та ставки внеску. Платники єдиного внеску. Пропорції розподілу суми єдиного внеску між цільовими фондами.

Змістовий модуль 2.

Фінанси суб'єктів господарювання, фінансовий ринок та інститути міжнародних фінансів

Тема 6. Фінанси суб'єктів господарювання

6.1. Сутність фінансів суб'єктів господарювання і принципи їх організації.

Сутність і функції фінансів суб'єктів господарювання. Основи та принципи організації фінансів підприємств. Фінансова діяльність та зміст фінансової роботи.

6.2. Грошові розрахунки підприємств.

Сутність грошових розрахунків підприємств. Безготівкові й готівкові розрахунки. Порядок відкриття і закриття банківських рахунків. Форми безготівкових розрахунків. Розрахунково-платіжна дисципліна. Касові операції. Обмеження на використання готівки у розрахунках. Реєстратори розрахункових операцій та вимоги щодо їх використання.

6.3. Грошові надходження підприємств. Формування і розподіл прибутку.

Характеристика і склад грошових надходжень підприємств. Доходи від операційної та основної діяльності. Доходи від фінансово-інвестиційної діяльності. Формування валового і чистого доходу. Склад та класифікація витрат підприємства. Валовий прибуток. Прибуток від операційної діяльності. Прибуток до оподаткування. Чистий прибуток. Розподіл і використання прибутку.

6.4. Взаємовідносини підприємницьких структур із бюджетом і державними цільовими фондами.

Система оподаткування підприємств. Прямі та непрямі податки, належні до сплати суб'єктами господарювання. Формування та використання коштів державних цільових соціальних фондів. Допомога з тимчасової втрати працездатності, порядок нарахування та виплати.

6.5. Оборотні кошти та їх організація на підприємстві.

Сутність, склад і структура оборотних коштів. Принципи організації оборотних коштів. Визначення потреби в оборотних коштах. Джерела формування оборотних коштів. Показники стану і використання оборотних коштів.

6.6. Кредитування підприємств.

Необхідність та сутність кредитування підприємств. Банківське кредитування підприємств. Небанківське кредитування підприємств.

6.7. Фінансове забезпечення відтворення необоротних активів.

Сутність та склад необоротних активів. Знос необоротних активів та методи їх амортизації. Джерела фінансування капітальних вкладень.

6.8. Оцінка фінансового стану підприємства.

Оцінка фінансового стану підприємства, її необхідність і значення. Показники фінансового стану підприємства. Оцінка ліквідності і платоспроможності. Оцінка фінансової стійкості. Оцінка майнового стану. Оцінка рентабельності діяльності.

Тема 7. Фінансовий менеджмент

7.1. Теоретичні основи фінансового менеджменту.

Зміст та призначення фінансового менеджменту. Об'єкти і суб'єкти управління. Фінансові рішення: прийняття та реалізація. Процес розробки та реалізації фінансових рішень. Механізм реалізації фінансового менеджменту. Система забезпечення фінансового менеджменту.

7.2. Управління грошовими потоками.

Економічна сутність грошового потоку. Класифікація грошових потоків. Принципи управління грошовими потоками. Методи оптимізації грошових потоків підприємства.

7.3. Управління активами.

Економічна сутність та класифікація активів. Політика управління оборотними активами. Управління фінансуванням оборотних активів. Управління запасами. Управління дебіторською заборгованістю. Управління грошовими коштами. Управління необоротними активами. Формування оптимальної структури джерел фінансування необоротних активів.

7.4. Управління капіталом.

Основні складові капіталу. Поняття фінансової структури капіталу. Основні фактори, що впливають на формування фінансової структури капіталу. Сутність оптимальної структури капіталу. Механізм дії фінансового важеля. Управління прибутком. Точка безбитковості. Механізм дії операційного важеля.

7.5. Управління інвестиціями.

Зміст та основні завдання управління інвестиційною діяльністю підприємства. Реальні та фінансові інвестиційні проекти. Методи та показники оцінки ефективності інвестиційних проєктів.

7.6. Антикризове фінансове управління на підприємстві.

Сутність та зміст поняття фінансової кризи. Чинники, що спричиняють розвиток фінансових криз на підприємстві. Зміст поняття "антикризове фінансове управління". Мета і завдання антикризового фінансового управління. Моніторинг фінансового стану підприємства з метою виявлення ранніх ознак кризи. Система діагностики банкрутства.

Тема 8. Страхування. Страховий ринок

8.1. Сутність та призначення страхування. Об'єкти та суб'єкти страхування.

Сутність та необхідність страхування. Об'єкти та суб'єкти страхування. Відносини страхування. Співстрахування та перестраховування. Ознаки страховиків.

8.2. Форми, галузі та види страхування.

Форми страхування. Добровільне та обов'язкове страхування та їх види. Майнове, особове, соціальне, медичне страхування. Страхування відповідальності та ризиків.

8.3. Організація страхування.

Поняття страхового ризику і страхового випадку. Страхові ризики та страхові випадки за видами страхування. Страховий платіж, страхова сума, страхове відшкодування, франшиза. Системи страхової відповідальності. Чинники, які впливають на вартість страхового полісу за видами страхування.

8.4. Страховий ринок.

Поняття страхового ринку. Умови функціонування страхового ринку. Структура страхового ринку. Суб'єкти та об'єкти страхового ринку.

8.5. Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні.

Департамент нагляду за страховим ринком Національного банку України. Основні функції і права уповноваженого органу по нагляду за страховою діяльністю.

8.6. Показники та результати діяльності страхових компаній.

Доходи та видатки страхових компаній. Страхові премії та страхові виплати. Страхові резерви. Показники ефективності діяльності страхової компанії. Оцінка фінансової стійкості страхової компанії.

Тема 9. Фінансовий ринок

9.1. Економічна сутність і функції фінансового ринку. Необхідність і передумови його створення.

Сутність фінансового ринку та принципи його функціонування. Характерні особливості фінансового ринку. Функції фінансового ринку. Економічна роль фінансового ринку та передумови його створення.

9.2. Структура фінансового ринку.

Структура та складові фінансового ринку. Об'єкти та суб'єкти відносин на фінансовому ринку. Класифікація суб'єктів фінансового ринку. Характеристика об'єктів фінансового ринку. Сегменти фінансового ринку.

9.3. Класифікація та характеристика основних інструментів фінансового ринку.

Інструменти фінансового ринку: сутність і призначення. Класифікація інструментів фінансового ринку. Інструменти фінансового ринку за сегментами фінансового ринку та їх характеристика.

9.4. Державне регулювання ринків фінансових послуг.

Необхідність фінансового регулювання ринків фінансових послуг. Органи, що здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг. Завдання та повноваження Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Завдання і повноваження Національного банку України у сфері державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг. Контроль за діяльністю учасників ринків фінансових послуг.

Тема 10. Міжнародні фінанси

10.1. Поняття, призначення та функції міжнародних фінансів.

Сутність міжнародних фінансів. Процеси, що сприяють становленню і розвитку міжнародних фінансів. Функції міжнародних фінансів. Суб'єкти фінансових відносин та їх класифікація. Міжнародна фінансова система.

10.2. Міжнародні фінансові потоки і міжнародні розрахунки.

Міжнародні фінансові потоки та їхні напрями. Міжнародні фінансові відносини та міжнародні фінанси. Грошові потоки в системі міжнародних фінансових відносин. Грошові потоки у сфері міжнародних фінансів. Форми розрахунків у системі міжнародних фінансових відносин. Світова міжбанківська фінансова телекомунікаційна мережа.

10.3. Загальна характеристика світового фінансового ринку та його структури.

Об'єктивна необхідність та економічна сутність міжнародного фінансового ринку. Загальна характеристика та особливості формування міжнародного фінансового ринку. Схема і структура міжнародного фінансового ринку. Інституційна структура фінансового ринку. Учасники ринку їх функції та цілі.

10.4. Міжнародні фінансові інститути.

Всесвітні міжнародні фінансові інститути. Міжнародний валютний фонд. Банк міжнародних розрахунків. Група світового банку: Міжнародний банк реконструкції та розвитку; Міжнародна асоціація розвитку; Міжнародна фінансова корпорація; Багатостороння агенція з гарантування інвестицій, Міжнародний центр урегулювання інвестиційних спорів. Регіональні міжнародні фінансові інститути. Європейський банк реконструкції та розвитку. Європейський інвестиційний банк Азійський банк розвитку. Африканський банк розвитку. Міжамериканський банк розвитку. Інші міжнародні фінансові інститути. Цілі і напрями діяльності міжнародних фінансових інститутів.

Перелік практичних та семінарських занять, а також питань та завдань для самостійної роботи наведений у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни "Фінанси" для реалізації визначених компетентностей освітньої програми та активізації освітнього процесу на лекційних та практичних заняттях передбачено застосування таких методів навчання, як: ділова гра ("Визначення фінансового результату діяльності підприємства"), проблемні лекції (за питаннями: "Непряме оподаткування", "Формування бюджетів територіальних громад"); міні-лекції (за питаннями: "Готівкові розрахунки суб'єктів господарювання", "Управління прибутком підприємства"), метод проєктів (за питанням "Видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення громадян"); мозкові атаки (за питаннями: "Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності територій", "Укладання договору зі страховою компанією"), семінари-дискусії (за питанням "Оподаткування приватних підприємців"), робота в малих групах та презентації (за питанням "Матеріальне забезпечення від Фонду соціального страхування"), метод Дельфі (за питанням "Оцінювання боргової безпеки держави").

Під час проведення лекційних та практичних занять використовуються: пояснювально-ілюстративний, репродуктивні, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький методи викладання.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та практичних занять;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Контрольні заходи під час поточного контролю здійснюються у таких формах: 1) усне опитування, 2) активна робота в групах, 3) перевірка результатів самостійної роботи студентів 4) контрольна робота на лекції, 5) контрольна робота на практичному занятті, 6) колоквиум.

Максимальна оцінка за кожним з шести названих контрольних заходів становить 10 балів.

Оцінювання знань студента під час усного опитування проводиться за такими критеріями: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; наявність логіки, структурованості, науковості стилю викладання матеріалу, вміння обґрунтовувати свою позицію, узагальнювати інформацію.

При оцінюванні результатів активної роботи в групах додатково до критеріїв, що враховують при оцінюванні під час усного опитування, до уваги беруть вміння ефективно розподілити роботу між учасниками групи та вміння презентувати результати роботи.

Критеріями оцінювання результатів самостійної роботи є: здатність проводити критичне та незалежне оцінювання певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; самостійність виконання роботи; оформлення роботи.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів.

Контрольна робота на лекції включає 5 теоретичних питань, які містять як питання,

розглянуті на лекціях та практичних заняттях, так і додатково опрацьовані студентами у рамках самостійної роботи над дисципліною. Максимальний бал, який можна отримати за надану відповідь по кожному з питань, складає 2 бали. При оцінюванні відповідей застосовують критерії, які беруть до уваги за контрольним заходом «усне опитування».

Контрольна робота на практичному занятті включає 5 завдань, які містять як завдання, розглянуті на практичних заняттях, так і завдання, які виносилися для позаурочного виконання у рамках самостійної роботи над дисципліною. Максимальний бал, який можна отримати за кожне із завдань, складає 2 бали. При оцінюванні завдань враховують коректність виконання часткових розрахунків, подання необхідних формул та коректність їх застосування, дотримання ходу виконання завдання, коректність підсумкового результату, обґрунтованість висновків. Правильне виконання усіх дій дозволяє отримати максимальну оцінку за завдання, відсутність тієї або іншої дії, допущені помилки є підставою для виставлення меншої кількості балів за контрольну роботу.

Колоквіум включає одне теоретичне питання дискусійного характеру та два практичних завдання. Максимальний бал, який можна отримати за теоретичне питання, становить 4 бали, за кожне із практичних завдань – по 3 бали. При оцінюванні відповідей на теоретичне питання застосовують критерії, які беруть до уваги за контрольним заходом «усне опитування». При оцінюванні практичних завдань застосовують критерії, які беруть до уваги за контрольним заходом «контрольна робота на практичному занятті».

Результати поточного контролю оцінюються сумою набраних балів: максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожний екзаменаційний білет складається із 5 практичних завдань (два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання), які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни. Максимальний бал за стереотипне завдання становить 6 балів, за діагностичне – 8 балів, за евристичне завдання – 12 балів. При оцінюванні результатів виконання завдань до уваги беруть коректність виконання часткових розрахунків, подання необхідних формул та коректність їх застосування, дотримання ходу виконання завдання, коректність підсумкового результату, обґрунтованість висновків. Правильне виконання усіх дій дозволяє отримати максимальну оцінку за відповідне завдання екзамену, відсутність тієї або іншої дії, допущені помилки є підставою для виставлення меншої кількості балів за таке завдання.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах: максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що свідчить про успішне складання іспиту, – 25 балів. Отримана на екзамені оцінка проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано" (студента слід вважати атестованим), "59 і менше балів – не зараховано" (студента слід вважати неатестованим), та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Т е м а	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мах бал
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Сутність і призначення бюджету. Основи бюджетного устрою			
Т е м а 1.	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 1. "Предмет фінансової науки. Сутність та функції фінансів"	робота на лекції	
	Практичне заняття за темою 1: "Історичні аспекти становлення та розвитку фінансової науки"	робота на практичному занятті	
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять		
Т е м а 2.	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 2. "Фінансова система та фінансова політика держави"	робота на лекції	
	Практичне заняття за темою 2: "Сучасна фінансова політика України"	робота на практичному занятті	
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять		
Т е м а 3	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 3. "Податки. Податкова система"	контрольна робота на лекції	10
	Практичне заняття за темою 3: "Податки: необхідність, сутність та види. Проблеми оподаткування"	робота на практичному занятті	
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять		
Т е м а 4	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 4. "Бюджет. Бюджетна система"	робота на лекції	
	Практичне заняття за темою 4: "Бюджет як основна ланка державних фінансів. Доходи та видатки бюджету"	контрольна робота на практичному занятті	10
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять		

1	2	3	4
Т е м а 5	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 5. "Соціальні позабюджетні фонди"	робота на лекції	
	Практичне заняття за темою 5: "Державні цільові фонди. Джерела формування та напрями використання коштів"	усне опитування	10
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять		
Змістовий модуль 2. Система доходів і видатків державного та місцевих бюджетів			
Т е м а 6	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 6. "Фінанси суб'єктів господарювання"	робота на лекції	
	Практичне заняття за темою 6: "Організація фінансів підприємств"	робота на практичному занятті	
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять		
Т е м а 7	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 7. "Фінансовий менеджмент"	робота на лекції	
	Практичне заняття за темою 7: "Управління фінансами підприємства"	перевірка результатів самостійної роботи студентів	10
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять		
Т е м а 8	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 8. "Страховання. Страховий ринок"	робота на лекції	
	Практичне заняття за темою 8: "Організація взаємовідносин підприємства зі страховою компанією"	активна робота в групах	10
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять		
Т е м а 9	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 9. "Фінансовий ринок"	робота на лекції	
	Практичне заняття за темою 9: "Інструменти фінансового ринку"	робота на практичному занятті	

1	2	3	4
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять		
Т е м а 1 0	Аудиторна робота		
	Лекція 10. "Міжнародні фінанси"	колоквіум	10
	Практичне заняття за темою 10: "Міжнародні фінансові потоки і міжнародні розрахунки"	робота на практичному занятті	
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять		
Іспит			40

Рекомендована література

Основна:

1. Фінанси: Навчальний посібник: експрес-курс / Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. та ін.; за заг. ред. Волохової І. С. – Харків: Видавництво "ПромАрт", 2018. – 262 с.
2. Ярошевич Н.Б. Фінанси: навчальний посібник / Н. Б.Ярошевич, І. Ю. Кондрат, М. В. Ливдар. – Львів: Видавництво "Простір-М", 2018. – 298с.

Додаткова:

3. Бюджетна система [Електронний ресурс] : підручник / С. В. Юшко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 383 с. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23042>.
4. Бюджетний кодекс України : Закон України № 2456-VI від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
5. Журавльова І. В. Фінансовий менеджмент і контролінг у сфері бізнесу [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. В. Журавльова, Н. В. Сабліна ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 173 с. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23720>.
6. Луніна І. О. Еволюція теорії та наукова концепція публічних фінансів / І. О. Луніна, Т. Г. Бондарук // Фінанси України. – 2019. – № 8. – С. 26-44.
7. Лютий І. О. Зовнішні державні запозичення як інструмент фінансової політики уряду / І. О. Лютий, А. П. Софієнко // Фінанси України. – 2019. – № 5. – С. 64-78.
8. Податкова система: Навчальний посібник / І. С. Волохова, О. Ю. Дубовик, М. О. Слатвінська та ін.; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. – Харків: Видавництво "Діса плюс", 2019. – 402 с.
9. Податковий кодекс України : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
10. Резнікова Т. О. Міжнародні фінанси [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Т. О. Резнікова, А. О. Мельник ; Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця. – Харків : ХНЕУ імені С. Кузнеця, 2018. – 247с. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24094>.
11. Фінанси. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальностей

051 "Економіка", 281 "Публічне управління та адміністрування" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / укл. С. В. Юшко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 82 с. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24898>.

Інформаційні ресурси:

12. Дані офіційного веб-сайту Державної казначейської служби України. – Режим доступу : <http://treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.

13. Дані офіційного веб-сайту Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

14. Дані офіційного веб-сайту Міністерства фінансів України. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=325755.

15. Дані офіційного веб-сайту Світового банку. Режим доступу : <http://www.worldbank.org>.

16. Дані офіційного веб-сайту статистичної служби Європейського Союзу. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/eurostat>.

17. Юшко С.В. Конспект лекцій з дисципліни «Фінанси» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=3836>.